

Σχεδιασμός εξ αποστάσεως σεμιναρίου (2012 - 2013) για την παιδαγωγική αξιοποίηση των ΤΠΕ στην διδασκαλία μαθημάτων

Τζιμόπουλος Νίκος

Υπεύθυνος ΚΕ.ΠΛΗ.ΝΕ.Τ. Κυκλάδων
ntzimop@sch.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην εισήγηση μας προτείνουμε ένα μοντέλο επιμόρφωσης εκπαιδευτικών στην αξιοποίηση των ΤΠΕ, οι οποίοι διδάσκουν στα σχολεία των νησιών του Ν. Αιγαίου. Για το σχεδιασμό λάβαμε υπόψη τις ιδιαίτερες συνθήκες της περιφέρειας, τα χαρακτηριστικά των ενήλικων επιμόρφουμένων, τις διαθέσιμες υποδομές, καθώς και τις νέες δυνατότητες που το διαδίκτυο προσφέρει. Χρησιμοποιώντας την πλατφόρμα τηλεκαίδευσης moodle σχεδιάζουμε να υλοποιήσουμε τρία σεμινάρια, τα οποία μπορούν να παρακολουθήσουν εκπαιδευτικοί όλων των ειδικοτήτων από οποιοδήποτε νησί τόσο στις Κυκλάδες όσο και στα Δωδεκάνησα. Στη συνέχεια περιγράφουμε αναλυτικά τις παραμέτρους που λάβαμε υπόψη καθώς και το μοντέλο που σχεδιάσαμε για την υλοποίηση των σεμιναρίων.

Λέξεις κλειδιά: επιμόρφωση εκπαιδευτικών, εξ αποστάσεως εκπαίδευση, εικονικές κοινότητες πρακτικής, νησιωτικότητα, δια βίου μάθηση, εκπαίδευση ενηλίκων, web 2.0, moodle

Ιστορικό και αναγκαιότητα επιμορφώσεων στις ΤΠΕ

Στο χώρο της εκπαίδευσης το διαδίκτυο κάνει έντονη την εμφάνισή του τη δεκαετία του '90 και η εξέλιξή του μπορεί δίκαια να χαρακτηριστεί ως ραγδαία. Στη χώρα μας, οι πρώτες προσπάθειες αξιοποίησης του διαδικτύου στη σχολική τάξη ξεκίνησαν 4 -5 χρόνια μετά, κυρίως στο πλαίσιο του πιλοτικού προγράμματος ΟΔΥΣΣΕΑΣ (πιλοτικό πρόγραμμα της ενέργειας ΟΔΥΣΣΕΙΑ) με το οποίο επιχειρείται η διασύνδεση μέσω ενός δικτύου, των Γυμνασίων της Ξάνθης, των νήσων του Αιγαίου και της Αχαΐας από ορισμένους επιμορφωτές στα περίπου 20 σχολεία. Στη συνέχεια, με το έργο ΤΗΛΕΜΑΧΟΣ (της ενέργειας ΟΔΥΣΣΕΙΑ) επιχειρείται η διασύνδεση μικρών απομακρυσμένων σχολείων και παρέχεται η δυνατότητα στους εκπαιδευτικούς, όχι μόνο να επικοινωνούν ηλεκτρονικά αλλά και να δημιουργούν τις ιστοσελίδες των σχολείων τους.

Η αξιοποίηση του διαδικτύου όμως από τους εκπαιδευτικούς προϋποθέτει την εξοικείωση τους με τις υπηρεσίες και τα εργαλεία του. Η επιμόρφωση λοιπόν των εκπαιδευτικών στις τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών (ΤΠΕ) υπογραμμίζεται ως προτεραιότητα, τόσο σε κείμενα ερευνητών, όσο και σε κείμενα διεθνών οργανισμών και διαμορφωτών πολιτικής. Αν και από διαφορετικές θεωρητικές αφηρητές και οπτικές, όλοι συγκλίνουν στην ανάγκη επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών (τόσο στο επίπεδο της αρχικής, όσο και της συνεχιζόμενης εκπαίδευσής τους), σε ζητήματα που συνδέονται με τις ΤΠΕ και τις εφαρμογές τους στην εκπαιδευτική διαδικασία (ενδεικτικά: Κοντογιαννοπούλου – Πολυδωρίδη, 1995 Ράπτης & Ράπτη, 2000 - Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2003 Δημητρακοπούλου, 2004 Κόμης, 2004). Στην Έκθεση της Λισσαβόνας (κομβικό κείμενο της κοινοτικής πολιτικής για την εκπαίδευση), η επιμόρφωση όλων των εκπαιδευτικών στη χρήση του διαδικτύου και των πολυμέσων, αναδεικνύεται ως βασικός στόχος για τα εκπαιδευτικά συστήματα των χωρών – μελών.

Στην Ελλάδα η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών υλοποιήθηκε αποσπασματικά με διάφορα μικρά έργα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και τα μεγάλα έργα της επιμόρφωσης Α' επιπέδου, όπου επιμορφώθηκαν περισσότεροι από 100.000 εκπαιδευτικοί στις βασικές δεξιότητες χρήσης Η/Υ και της επιμόρφωσης Β' επιπέδου, όπου 10.000 περίπου εκπαιδευτικοί επιμορφώθηκαν στην αξιοποίηση του διαδικτύου και των εκπαιδευτικών λογισμικών στη διδακτική πράξη.

Η στήριξη των εκπαιδευτικών διαρκεί όσο διαρκούν τα έργα και σταματά με τη λήξη τους. Οι εκπαιδευτικοί όμως χρειάζονται συνεχή υποστήριξη για την αξιοποίηση των ΤΠΕ

στη διδακτική πράξη, δεδομένης της ραγδαίας τεχνολογικής εξέλιξης και της εμφάνισης συνεχώς νέων εργαλείων. Καλό είναι λοιπόν να λειτουργούν νέοι θεσμοί και υποστηρικτικές δομές, οι οποίες θα προσφέρουν μόνιμα τη στήριξη που χρειάζεται ο εκπαιδευτικός της πράξης. Μια ιδέα για τη συνεχή στήριξη των εκπαιδευτικών είναι οι κοινότητες πρακτικής, οι οποίες μέσα από το διαδίκτυο μπορεί να είναι εικονικές.

Εικονικές κοινότητες πρακτικής

Εικονική κοινότητα πρακτικής είναι μια ομάδα ατόμων που δημιουργείται (ενώνονται) από την ανάγκη να επικοινωνήσουν με σκοπό να υποστηρίξουν ο ένας τον άλλο (αλληλεπιδράσουν) για την αντιμετώπιση προβλημάτων τα οποία υπάρχουν στον κοινωνικό τους (εργασιακό) χώρο, να συνεργάζονται και να οδηγούνται σ' ένα κοινό σκοπό (στόχο). Τα προβλήματα αυτά, τα οποία είναι κοινά, μπορεί να είναι επαγγελματικά, κοινωνικά, διαχείρισης του ελεύθερου χρόνου. Μοιράζονται τους αμοιβαία καθορισμένους στόχους, τις πρακτικές, τις πεποιθήσεις, εμπειρίες, γνώση, προβλήματα, ενδιαφέροντα, ένα πάθος και τους όρους λειτουργία της.

Ο Wenger υποστηρίζει ότι "οι κοινότητες της πρακτικής είναι παντού" και αναφέρει το παράδειγμα της οικογένειας, της γειτονιάς, της άτυπης ομαδοποίησης εργασιακών χώρων, των λεσχών ελεύθερου χρόνου και των κοινωνιών. Περαιτέρω εξηγεί ότι οι κοινότητες της πρακτικής είναι βασικές για την εκμάθηση, λέγοντας: «...η δέσμευση με την κοινωνική πρακτική είναι η θεμελιώδης διαδικασία από την οποία μαθαίνουμε και γινόμαστε αυτοί που είμαστε».

Η συνεργασία μεταξύ των μεμονωμένων μελών της κοινότητας επιτρέπει ένα άλλο μέλος να δει τον εαυτό του ως τμήμα μιας συλλογικής εργασίας προς τους κοινούς στόχους της κοινότητας και των μελών της. Υπό αυτήν τη μορφή, μια κοινότητα είναι ένα αλληλοεξαρτώμενο σύστημα που καθορίζεται από τις προσπάθειες για συνεργασία των μελών της.

Ο Wenger (1998) θεωρεί ακόμη ότι η διαδικασία δημιουργίας μιας Κοινότητας περιέχει αμοιβαία δέσμευση, απαιτήσεις και κανόνες που αφορούν τον τρόπο αλληλεπίδρασης, την υπευθυνότητα, τη διαπραγμάτευση εννοιών και την κατανόηση και μάθηση μέσω της διαδικασίας δημιουργίας πρακτικών της Κοινότητας.

Οι εικονικές «ηλεκτρονικές» κοινότητες είναι το σύνολο των πολιτιστικών στοιχείων που αναδύονται όταν ένας ικανός αριθμός ανθρώπων αλληλεπιδρά αρκετά συχνά στον «κυβερνοχώρο». Με την ευρύτερη σημασία του όρου της ηλεκτρονικής Κοινότητας, ολόκληρο το διαδίκτυο θα μπορούσε να θεωρηθεί μια τέτοια.

Θα μπορούσαμε να θεωρήσουμε τις κοινότητες πρακτικής σαν «Κοινωνικά Δίκτυα», που περιλαμβάνει ένα σύνολο προσώπων (ανθρώπων) και τις μεταξύ τους σχέσεις. Ο όρος «κοινωνικά» υπονοεί ότι τα δίκτυα αυτά περιλαμβάνουν μόνο τα πρόσωπα που μετέχουν σε αυτά. Ο δόκιμος όρος είναι και «Κοινωνικά Δίκτυα υποστηριζόμενα από υπολογιστές (ή ΤΠΕ)» (στα Αγγλικά: computer supported social networks) που περιλαμβάνει ειδικά τα πρόσωπα και τις σχέσεις που αναπτύσσονται μέσω υπηρεσιών ΤΠΕ, όπως το chat, το forum και το e-mail.

Τα Κοινωνικά Δίκτυα (Social networks), είτε δημιουργούνται-υποστηρίζονται μέσω ΤΠΕ υπηρεσιών είτε όχι, αποτελούν τη βάση των Κοινοτήτων Πρακτικής.

Οι εικονικές κοινότητες πρακτικής θα μπορούσαν να βοηθήσουν σε μια περιοχή όπως η δική μας που αποτελείται μόνο από νησιά και είναι αδύνατη η διοργάνωση σεμιναρίων διαζώσης.

Νησιωτικότητα

Τα νησιά παρά την ετερογένειά τους ανά τον κόσμο έχουν κοινά γεωγραφικά, περιβαλλοντικά, κοινωνικά και αναπτυξιακά χαρακτηριστικά. Συνοπτικά την έννοια της νησιωτικότητας συνυφαίνουν:

- το μικρό μέγεθος
- η περιφερειακότητα και απομόνωση
- το ιδιόμορφο και εύθραυστο φυσικό περιβάλλον
- η ιδιαίτερη πολιτισμική και βιωματική ταυτότητα
- η ατελής πρόσβαση στις αγορές και στις δημόσιες υπηρεσίες και τα προβλήματα στις μεταφορές

Η νησιωτικότητα πηγάζει από τη μόνιμη εδαφική ασυνέχεια του νησιωτικού χώρου και μεταβάλλεται ανάλογα με την απόσταση του νησιού από την ηπειρωτική χώρα και αντιστρόφως ανάλογα με το μέγεθός του. Τα μικρά νησιά παρουσιάζουν το φαινόμενο της διπλής νησιωτικότητας αφού αναπτύσσουν επιπλέον σχέσεις εξάρτησης από κάποιο γειτονικό μεγαλύτερο νησί που λειτουργεί ως τοπικό κέντρο.

Ο νομός Κυκλάδων και ο νομός Δωδεκανήσων συνθέτουν ένα σύμπλεγμα 41(κατοικημένων) νησιών, κάποια από τα οποία απέχουν δεκάδες μίλια μακριά από κάποιο αστικό κέντρο. Η πρόσβαση ειδικότερα κατά τη διάρκεια των χειμερινών μηνών είναι ιδιαίτερα δύσκολη. Παροχές και υπηρεσίες που για τους κατοίκους άλλων περιοχών θεωρούνται δεδομένες, στην περίπτωση αυτή θεωρούνται πολυτέλεια. Οι κάτοικοι των νησιών βιώνουν λοιπόν σε πολλές περιπτώσεις έντονα μια μορφή κοινωνικής απομόνωσης.

Όπως είναι προφανές, οι εκπαιδευτικοί που εργάζονται σε πολυνησιακούς νομούς όπως είναι οι Κυκλάδες και τα Δωδεκάνησα δεν θα μπορούσαν να μην επηρεάζονται από τις δυσκολίες που φέρνει η νησιωτικότητα τόσο σε επίπεδο εκπαιδευτικής διαδικασίας όσο και σε επίπεδο πρόσβασης σε επιμορφωτικά προγράμματα.

Η εκπαιδευτική διαδικασία στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου υλοποιείται σε ένα ιδιαίτερα δυσμενές περιβάλλον καθώς στις διαχρονικά ασκούμενες εκπαιδευτικές πολιτικές με τις χαμηλές χρηματοδοτήσεις για την παιδεία, την απουσία κεντρικά οργανωμένης και δια βίου επιμόρφωσης, προστίθενται τα γεωγραφικά χαρακτηριστικά των “προβληματικών” και “παραμεθόριων” πολυνησιακών νομών της Περιφέρειας Ν. Αιγαίου.

Όσον αφορά την επιμόρφωση, οι εκπαιδευτικοί που εργάζονται σε τέτοιου είδους περιοχές είναι διαχρονικά αποκλεισμένοι από τα σεμινάρια, ημερίδες, προγράμματα δια βίου μάθησης και φυσικά τους στερείται η δυνατότητα απόκτησης επιπλέον τίτλων σπουδών (είτε δεύτερου πτυχίου είτε κάποιου μεταπτυχιακού) αφού πλέον οι άδειες εκπαίδευσης με αποδοχές έχουν καταργηθεί τελείως. Λαμβάνοντας λοιπόν υπόψη τις ιδιαίτερες συνθήκες της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου θεωρούμε επιτακτική την ανάγκη υλοποίησης δράσεων από απόσταση, στις οποίες θα έχουν δικαίωμα και δυνατότητα συμμετοχής εκπαιδευτικοί όλων των νησιών του Νοτίου Αιγαίου. Η αίσθηση ότι όλοι ανήκουμε σε μια κοινότητα και αντιμετωπίζουμε αντίστοιχες δυσκολίες και προκλήσεις, μπορεί να αμβλύνει τα αισθήματα απομόνωσης και ανασφάλειας που διακατέχουν τους κατοίκους απομακρυσμένων περιοχών.

Εξ' αποστάσεως εκπαίδευση: έννοιες και παιδαγωγικές προσεγγίσεις

Οι Hargreaves & Jarvis (2000: 38) θεωρούν τη μάθηση ως «τη διαδικασία δόμησης και μετασχηματισμού της εμπειρίας σε γνώσεις, ικανότητες, στάσεις, αξίες, συναισθήματα και πεποιθήσεις». Οι διαδικασίες της μάθησης είναι τόσο ποικιλόμορφες και διαφορετικές, ώστε η ένταξή τους σε μία και μοναδική κατηγορία δεν μπορεί να είναι βάσιμη και πλήρης.

Οι διαδικασίες εκπαίδευσης και μάθησης χωρίζονται σύμφωνα με τον Coombs και τη θεωρία του για τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες, σε 3 βασικές κατηγορίες (Coombs 1968, Coombs & Ahmed, 1974): την τυπική εκπαίδευση, που αναφέρεται στο ιεραρχικά δομημένο και χρονικά διαβαθμισμένο εκπαιδευτικό σύστημα, την μη τυπική εκπαίδευση, που αναφέρεται σε κάθε μη οργανωμένη εκπαιδευτική δραστηριότητα εκτός του καθιερωμένου εκπαιδευτικού συστήματος και την άτυπη εκπαίδευση, που αναφέρεται στη γνώση που προκύπτει από την καθημερινή εμπειρία και την επίδραση του περιβάλλοντος.

Ειδικότερα η μη τυπική εκπαίδευση, η οποία λειτουργεί είτε ανεξάρτητα είτε σαν κομμάτι μιας ευρύτερης διαδικασίας, σκοπεύει στην εξυπηρέτηση συγκεκριμένων μαθησιακών στόχων και θα πρέπει ν' απευθύνεται σε προσδιορισμένο κοινό. Αποσκοπεί στη σύνδεση της κοινωνικής και της προσωπικής μάθησης που επιτυγχάνεται με την ενεργό συμμετοχή του συμμετέχοντα με βιωματικό πολλές φορές τρόπο, την αυτονομία, την κριτική στάση, τη δημιουργικότητα και άλλες μορφές διαδραστικής μάθησης.

Στη σύγχρονη διαρκώς αναπτυσσόμενη κοινωνία, η Δια βίου εκπαίδευση αποτελεί επιτακτική ανάγκη. Ο όρος Δια βίου Εκπαίδευση αναφέρεται «σε μια φιλοσοφική έννοια σύμφωνα με την οποία η εκπαίδευση θεωρείται ως μια μακροχρόνια διαδικασία που αρχίζει κατά τη γέννηση και διαρκεί καθόλη τη διάρκεια της ζωής» (CEDEFOP, 1996: 80). Ο όρος αυτός καλύπτει όλα τα είδη, τύπους και επίπεδα της εκπαίδευσης, τυπικής, μη τυπικής και άτυπης. Όλες λοιπόν οι μαθησιακές δραστηριότητες στις οποίες συμμετέχουμε καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής μας και που έχουν σαν στόχο τη βελτίωση των γνώσεων, των δεξιοτήτων και των εφοδίων σε προσωπικό, κοινωνικό και επαγγελματικό επίπεδο ονομάζονται, με μια φράση, "δια βίου μάθηση".

Συχνότατα παρατηρείται στη βιβλιογραφία σύγχυση μεταξύ των όρων «Διά Βίου Εκπαίδευση» και «Εκπαίδευση Ενηλίκων» (Himmelstrup, 1981). Ωστόσο, η Εκπαίδευση Ενηλίκων αποτελεί σαφώς διακριτή επιστημονική περιοχή αλλά και πεδίο ανάπτυξης εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων, αφού σύμφωνα με τον γενικώς αποδεκτό ορισμό του ΟΟΣΑ αφορά οποιαδήποτε μαθησιακή δραστηριότητα ή πρόγραμμα σχεδιασμένο από εκπαιδευτικό φορέα, για εκπαιδευόμενους που έχουν υπερβεί την ηλικία της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και των οποίων η κύρια δραστηριότητα δεν είναι πλέον η εκπαίδευση (OECD, 1977). Συνάγεται, επομένως, ότι αφενός κατά την τυπολογία Coombs η Εκπαίδευση Ενηλίκων εντάσσεται στη μη-τυπική εκπαίδευση και αφετέρου πως αποτελεί διακριτό τμήμα της Διά Βίου Εκπαίδευσης.

Κατά τον Rowntree (1998: 29) «η εξ αποστάσεως μάθηση είναι εκείνη η μάθηση που συντελείται όταν ο διδάσκων και ο εκπαιδευόμενος βρίσκονται σε απόσταση, συνήθως με την υποβοήθηση ειδικών διδακτικών υλικών. Οι εκπαιδευόμενοι είναι διαχωρισμένοι από τον διδάσκοντα, στο χώρο και το χρόνο, αλλά εξακολουθούν να καθοδηγούνται από αυτόν».

Τα βασικά χαρακτηριστικά της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σύμφωνα με τον Keegan (2000: 68) είναι:

- η απόσταση που χωρίζει τον διδάσκοντα με τον διδασκόμενο, στοιχείο που διαφοροποιεί την εξ' αποστάσεως από την πρόσωπο με πρόσωπο διδασκαλία
- η παρεμβολή ενός εκπαιδευτικού οργανισμού στη μαθησιακή διαδικασία, στοιχείο που διαφοροποιεί αυτόν τον τρόπο εκπαίδευσης από την αυτομόρφωση και την αυτοεκπαίδευση (self-learning)
- η χρήση τεχνικών μέσων για τη μεταφορά του περιεχομένου της εκπαίδευσης (έντυπα υλικά, λογισμικά)
- η εξασφάλιση αμφίδρομης επικοινωνίας μεταξύ διδάσκοντος και διδασκόμενου
- η δυνατότητα συναντήσεων, τόσο για διδακτικούς όσο και για κοινωνικούς σκοπούς

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση χωρίζεται σε δύο βασικές κατηγορίες όσον αφορά στον χρόνο πραγματοποίησης:

· *Σύγχρονη:* Εκπαιδευτής και εκπαιδευόμενοι αλληλεπιδρούν σε διαφορετικό χώρο αλλά στον ίδιο χρόνο. Η σύγχρονη εκπαίδευση μπορεί να περιλαμβάνει πολυμεσικές εφαρμογές όπως ομάδες συζητήσεων ομάδων (group, chats), διαδικτυακά σεμινάρια και τηλεδιάσκεψη με ήχο και/ή βίντεο.

· *Ασύγχρονη:* Εκπαιδευτής και εκπαιδευόμενοι αλληλεπιδρούν σε διαφορετικό χώρο και χρόνο. Η ασύγχρονη εκπαίδευση μπορεί να περιλαμβάνει επικοινωνία μέσω

πλατφόρμας τηλεεκπαίδευσης, (ηλεκτρονικής) αλληλογραφίας, πίνακες ανακοινώσεων και μαγνητοσκοπημένα ή ηχογραφημένα μηνύματα. (εισήγηση).

Οι θεωρητικές αναζητήσεις στο χώρο της εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης, ειδικότερα κατά την περίοδο ανάπτυξης της, εστιάζονταν στη δημιουργία των προϋποθέσεων εκείνων που θα γεφύρωναν, θα μείωναν ή/και θα εξαφάνιζαν την απόσταση μεταξύ διδάσκοντος και διδασκόμενων (Peters, 2000). Στόχο αποτελεί η επίτευξη αλληλεπίδρασης μεταξύ διδάσκοντος και διδασκόμενων, για την καλύτερη δυνατή λειτουργία της εικονικής τάξης.

Τα βασικά μοντέλα για την υλοποίηση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης με βάση τη σχέση που αναπτύσσεται μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου (Holmberg, 1983, Jarvis, 1996, Peters, 2000, Keegan, 2000) είναι:

A. Το μοντέλο αλληλογραφίας (correspondence model)

Στο συγκεκριμένο μοντέλο δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στη γραπτή επικοινωνία μεταξύ επιμορφωτή και επιμορφούμενου, καθώς αυτός είναι και ο μοναδικός τρόπος επικοινωνίας μεταξύ των δύο μερών. Ο τρόπος και το ύφος της επικοινωνίας είναι όσο το δυνατόν πιο φιλικό προς τον εκπαιδευόμενο και εναρμονισμένο με τις ανάγκες του. Το συγκεκριμένο μοντέλο πλέον χρησιμοποιείται ελάχιστα.

B. Το διαλογικό μοντέλο (conversation model)

Στο συγκεκριμένο μοντέλο το εκπαιδευτικό υλικό θα πρέπει να υποστηρίζει και να παραπέμπει διαρκώς σε ένα «διάλογο» μεταξύ διδάσκοντος και εκπαιδευόμενου. Το υλικό είναι αναπτυγμένο σε γλώσσα προφορικής επικοινωνίας, έχει απλό ύφος είναι κατανοητό και εύκολα προσπελάσιμο. Ταυτόχρονα προτρέπει τον εκπαιδευόμενο να «ανταλλάξει» απόψεις με το υλικό, να διατυπώσει κρίσεις και απορίες, θέτοντας έτσι τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξη ενός «εικονικού διαλόγου». Δημιουργείται με τον τρόπο αυτό η αίσθηση ότι έχει αναπτυχθεί προσωπική σχέση μεταξύ διδάσκοντος και εκπαιδευόμενου.

Γ. Το μοντέλο της προσομοίωσης του δασκάλου (teacher model / technological-extension model)

Στο μοντέλο αυτό επιχειρείται η αναπαράσταση της κλασσικής σχέσης μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου. Τα περιθώρια αυτενέργειας του δεύτερου μειώνονται, καθώς υπάρχει διαρκής «εικονική παρουσία» του δασκάλου.

Δ. Το μοντέλο του συμβούλου –επόπτη (tutor model)

Στο συγκεκριμένο μοντέλο ο ρόλος του εκπαιδευτή απομακρύνεται από τα παραδοσιακά πρότυπα και αποκτά έναν περισσότερο συμβουλευτικό – καθοδηγητικό ρόλο. Υποστηρίζει την αυτόνομη πορεία του εκπαιδευόμενου και παρεμβαίνει μόνο στην περίπτωση που του ζητηθεί. Για το σχεδιασμό εξ' αποστάσεως επιμόρφωσης καλό είναι να ληφούν υπόψη και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των ενήλικων επιμορφούμενων.

Χαρακτηριστικά ενήλικων εκπαιδευόμενων

Οι ενήλικες επιμορφούμενοι έχουν κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τα οποία λάβαμε υπόψη μας κατά το σχεδιασμό του σεμιναρίου. Σύμφωνα με τους Hiemstra & Sisco (1990: 172-173) κάποια βασικά χαρακτηριστικά των ενήλικων εκπαιδευόμενων είναι τα παρακάτω:

- Συνήθως παρουσιάζεται κάποιο ισχυρό κίνητρο ή κάποια επείγουσα ανάγκη, η οποία τους ωθεί στη συμμετοχή στην εκπαιδευτική διαδικασία
- Όταν χάσουν το ενδιαφέρον τους ή θεωρούν την προσπάθεια τους “χάσιμο χρόνο”, διακόπτουν την εκπαίδευσή τους
- Καθώς οι λόγοι που τους ώθησαν στη συμμετοχή σε μια τέτοια διαδικασία μπορεί να είναι διάφοροι, μπορεί για παράδειγμα να θέλουν να κάνουν καινούργιους φίλους, να γίνουν μέρος μιας ομάδας ή να αποκτήσουν γνώσεις, υπάρχει περίπτωση να μην αποκαλύπτουν πάντα τα πραγματικά κίνητρά τους
- νιώθουν έντονα την ανάγκη να αισθανθούν μέρος μιας ομάδας, μέσα στην οποία θα αναπτύξουν κοινωνικές σχέσεις και θα νιώθουν άνετα

- είναι θετικό γι' αυτούς ότι μέσα σε τέτοιες ομάδες ενηλίκων επιμορφούμενων, τους αντιμετωπίζουν σαν ώριμους ανθρώπους
- δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στη σχέση που θ' αναπτύξουν με τον επιμορφωτή της ομάδας
- χρειάζονται επιβράβευση και ενθάρρυνση, ώστε να νιώσουν αυτοπεποίθηση ότι μπορούν να τα καταφέρουν
- είναι σημαντικό γι' αυτούς να θέτουν στόχους και να καταφέρνουν να τους επιτύχουν
- αν και ο προσωπικός χρόνος που μπορούν να διαθέσουν στην υλοποίηση εργασιών είναι ελάχιστος, συνήθως καταφέρνουν να τις κάνουν
- ως εκπαιδευόμενοι είναι ανυπόμονοι, καθώς θέλουν άμεσα να εφαρμόσουν όλα όσα έμαθαν
- έχουν τη διάθεση να μοιραστούν εμπειρίες τους με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας
- λόγω του ώριμου της ηλικίας είναι σε θέση να εκτιμήσουν μια σαφή και καλά σχεδιασμένη μαθησιακή εμπειρία
- τους ενδιαφέρει και το τυπικό μέρος της διαδικασίας δηλαδή η απόκτηση πτυχίου - βεβαίωσης, αλλά και το πιο ουσιαστικό αυτό της βελτίωσης των ικανοτήτων τους ώστε να είναι σε θέση ν' ανταποκριθούν στις εργασιακές απαιτήσεις

Οι ενήλικοι λοιπόν βάση και των παραπάνω χαρακτηριστικών αποδίδουν καλύτερα όταν δουλεύουν ομαδικά. Ως Ομάδα ορίζεται μία συνάθροιση ατόμων στην οποία το καθένα έχει συνείδηση της παρουσίας των άλλων, ενώ παράλληλα βιώνει κάποια μορφή εξάρτησης από αυτά για μία συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Μέσα από ομαδικές δραστηριότητες οι επιμορφούμενοι γνωρίζονται μεταξύ τους, ανταλλάσσουν απόψεις και πληροφορίες, ενισχύοντας έτσι την ενεργητική μάθηση.

Web 2.0

Ο όρος Web 2.0 (Ιστός 2.0), χρησιμοποιείται για να περιγράψει τη νέα γενιά του Παγκόσμιου Ιστού η οποία βασίζεται στην όλο και μεγαλύτερη δυνατότητα των χρηστών του Διαδικτύου να μοιράζονται πληροφορίες και να συνεργάζονται online. Τα χαρακτηριστικά του web 2.0

- Κοινωνική Δικτύωση
- Συμμετοχή
- Συν - συγγραφή
- Διαμοίραση

Μπορούν να μας βοηθήσουν ώστε κάθε χρήστης να μπορεί να συνεισφέρει, εφόσον το θέλει, στη συλλογική γνώση.

Τα νέα εργαλεία που προσφέρει το web 2.0 μας βοηθούν στο σχεδιασμό μιας επιμόρφωσης από απόσταση, λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των ενηλίκων επιμορφούμενων και αξιοποιώντας τις εικονικές κοινότητες πρακτικής με στόχο να βοηθήσουμε τους εκπαιδευτικούς που είναι απομονωμένοι στα νησιά.

Μοντέλο Επιμόρφωσης

Στο πλαίσιο της μη τυπικής εκπαίδευσης, σχεδιάσαμε και υλοποιήσαμε ένα σεμινάριο που απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας. Στόχο του σεμιναρίου αποτελεί η εξοικείωση με τα εργαλεία αυτά και η παιδαγωγική αξιοποίηση τους στην τάξη. Οι συμμετέχοντες με την ολοκλήρωση του σεμιναρίου θα είναι σε θέση να χρησιμοποιήσουν εργαλεία και εναλλακτικές μεθόδους, με τα οποία θα εμπλουτίσουν τη μαθησιακή διαδικασία.

Η μεγαλύτερη πρόκληση στο σχεδιασμό του παραπάνω σεμιναρίου ήταν να ξεπεράσουμε τα εμπόδια που δημιουργούνται από τη νησιωτικό χαρακτήρα της περιοχής και να δοθεί η δυνατότητα συμμετοχής σε όσο το δυνατόν περισσότερους εκπαιδευτικούς από όλα τα νησιά των Κυκλάδων και των Δωδεκανήσων.

Για το σχεδιασμό ενός σεμιναρίου εξ αποστάσεως καλό θα ήταν η επιμόρφωση να είναι μικτή, δηλαδή να έχουμε και μερικές δια ζώσης συναντήσεις. Η μεθοδολογία που ακολουθήσαμε κατά τη σχεδίαση των σεμιναρίων στο moodle ήταν αυτή της αποκλειστικά εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, επιβεβλημένη λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της περιοχής και της έλλειψης οικονομικών πόρων.

Αναπτύξαμε ένα μοντέλο εξ αποστάσεως εκπαίδευσης το οποίο ανταποκρίνεται στις ανάγκες και απαιτήσεις του νομού. Καταρχάς θεωρήθηκε ως αποτελεσματικότερη η μάθηση που επιτυγχάνεται από ένα συνδυασμό τόσο σύγχρονων όσο και ασύγχρονων μεθόδων διδασκαλίας. Έτσι, η σχεδίαση των σεμιναρίων περιλαμβάνει πέρα από την πλατφόρμα στο Moodle, όπου υπάρχει μόνιμα αναρτημένο το υλικό, την επικοινωνία με εργαλεία όπως το ooVoo, το skype για άμεση επικοινωνία των συμμετεχόντων και ανάπτυξη περισσότερο διαπροσωπικών σχέσεων.

Για να λύσουμε τα προβλήματα της έλλειψης επιμόρφωσης και της επικοινωνίας των εκπαιδευτικών, σχεδιάσαμε μια Κοινότητα Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών Αιγαίου, η οποία αποτελείται από εκπαιδευτικούς που μοιράζονται κοινές αξίες και ιδανικά και βοηθούν ο ένας τον άλλο στη επιμορφωτική διαδικασία. Βασίζονται σε αρχές κοινής συμμετοχής, ενώ την ίδια στιγμή προκαλούν τις παραδοσιακές μορφές σχέσεων επιμορφωτή - επιμορφούμενου, δεδομένου ότι οι επιμορφωτές δεν είναι οι φορείς της πληροφορίας, αλλά συνεργάτες σε συνομιλίες που σκοπό έχουν την οικοδόμηση της γνώσης.

Τα μέλη έχουν ενεργητική συμμετοχή στην κοινότητα, προσπαθούν να μάθουν με το να εμπλέκονται στις απαιτούμενες δραστηριότητες και ενδιαφέρονται για την επιτυχία των άλλων μελών. Η καλλιέργεια προσωπικών σχέσεων και η ανταλλαγή πληροφοριών μέσω των ομάδων συζητήσεων οδηγεί στην επίλυση των προβλημάτων των επιμορφούμενων και στην ενεργητική συμμετοχή στη μάθηση. Για την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των επιμορφούμενων, στις δραστηριότητες του σεμιναρίου θα συμπεριληφθούν και κάποιες που έχουν να κάνουν με ομαδοσυνεργατική μάθηση, δηλαδή οι επιμορφούμενοι από κοινού θα συνεργάζονται για την ολοκλήρωση μιας δραστηριότητας.

Οι επιμορφωτές είναι εκπαιδευτικοί- εθελοντές οι οποίοι έχουν το ρόλο του εμπνευστή αλλά και του διευκολυντή της μαθησιακής διαδικασίας. Δεν ισχύει το μοντέλο της παραδοσιακής επιμόρφωσης όπου οι επιμορφωτές παρέχουν έτοιμη τη γνώση και μετά αξιολογούν το ποσοστό της απορρόφησης της από τους επιμορφούμενους. Στο μοντέλο εκπαίδευσης που εφαρμόσαμε υπάρχουν διαθέσιμες πηγές πληροφορίας και χρησιμοποιώντας αυτές ή και οποιαδήποτε άλλο υλικό ο επιμορφούμενος καλείται να ολοκληρώσει κάποιες δραστηριότητες και μέσα από αυτές να κατακτήσει τη γνώση. Δεν είναι παθητικός δέκτης, αντιθέτως ανακαλύπτει μόνος του τη γνώση έχοντας συνοδοιπόρο σε αυτό ολόκληρη την κοινότητα. Για το λόγο αυτό η βαθμολογία των δραστηριοτήτων έχει επιλεγεί να είναι 1 - 0, δηλαδή δεν αξιολογείται το ποσοστό απορρόφησης της γνώσης από τον κάθε επιμορφούμενο αλλά το εάν κατάφερε να ολοκληρώσει τη δραστηριότητα. Παράλληλα με τα σχόλια που θα γράψει ο επιμορφωτής θα τον βοηθήσει να ξεπεράσει τα προβλήματα που πιθανόν θα έχει και να τον ενθαρύνει να συνεχίσει.

Στην προσπάθεια μας να συνδιαμορφώσουμε με τους επιμορφούμενους την ύλη του σεμιναρίου αλλά και τα μέσα επικοινωνίας μεταξύ των μελών της κοινότητας, σύμφωνα με τη θεωρία του Κοινωνικού Εποικοδομιτισμού, θα κάνουμε χρήση αρχικών και ενδιάμεσων ερωτηματολογίων για τη διερεύνηση των εκπαιδευτικών αναγκών των συμμετεχόντων καθώς και των ενδιαφερόντων τους. Αυτό θα γίνει με ερωτηματολόγιο που θα περιλαμβάνει ερωτήσεις ανοικτού και κλειστού τύπου. Με βάση τα παραπάνω το υλικό αλλά και οι εργασίες που θα επιλεγούν θα θέλαμε να έχουν άμεση εφαρμογή στη διδακτική πράξη. Κατά την επιλογή του υλικού το οποίο θα παρουσιαστεί στο σεμινάριο θα φροντίσουμε να συμβαδίζει, όπου είναι δυνατόν, με το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών των μαθημάτων, όσον αφορά την ένταξη των ΤΠΕ στη διδασκαλία. Δεδομένου ότι τα σχολεία δεν μπορούν να

εξασφαλίσουν την αγορά εφαρμογών, φροντίσαμε ώστε όλες οι εφαρμογές με τις οποίες ασχολούμαστε να είναι δωρεάν.

Δημιουργήσαμε εβδομαδιαίους κύκλους μαθημάτων, στους οποίους παρέχονται σελίδες πληροφοριών επάνω στο θέμα της εβδομάδας και στη συνέχεια δραστηριότητες με την ολοκλήρωση των οποίων, ο επιμορφούμενος καλείται να εξοικειωθεί στη λειτουργία του/των εργαλείου/ων με τα οποία ασχολούμαστε την εβδομάδα αυτή.

Οι επιμορφούμενοι θα χωριστούν σε μικρότερες ομάδες των 20-30 ατόμων (e-τάξεις) και θα ανατεθεί κάθε ομάδα σε έναν επιμορφωτή. Ο χωρισμός σε ομάδες θα γίνει με βάση την ειδικότητα και τον τόπο κατοικίας των επιμορφούμενων.

Διοργάνωση

Για το σχολικό έτος 2012-2013 σχεδιάζουμε να υλοποιήσουμε τα εξής εξ αποστάσεως σεμινάρια επιμόρφωσης:

1. «**Παιδαγωγική αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση**».
2. «**Αξιοποίηση εργαλείων Web 2.0 στη Διδασκαλία**»
3. «**Αξιοποίηση σύγχρονων εργαλείων για τη διδασκαλία των μαθημάτων**

Πληροφορικής

Η διοργάνωση θα γίνει από το **ΚΕ.ΠΛΗ.ΝΕ.Τ. Κυκλάδων** και την **Περιφερειακή Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Νοτίου Αιγαίου** σε συνεργασία με τους παρακάτω φορείς:

- τη Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Κυκλάδων,
- τη Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Κυκλάδων,
- την Ελληνική Ένωση για την Αξιοποίηση των ΤΠΕ στην Εκπαίδευση (<http://www.e-diktyo.eu>),
- την Εταιρεία Δράσεων Επιμόρφωσης (Ε.ΔΡΑΣ.Ε),
- το Πανεπιστήμιο Αιγαίου και το
- Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο

Υποδομές που θα χρησιμοποιηθούν

Για την υλοποίηση των σεμιναρίων θα χρησιμοποιηθούν όλες τις υποδομές του **Πανελληνίου Σχολικού Δικτύου** και του **Πανεπιστημίου Αιγαίου**. Συγκεκριμένα θα χρησιμοποιηθούν ο Web Server της ΔΔΕ Κυκλάδων σε χώρο του ΠΣΔ, το λειτουργικό του σύστημα είναι το Linux και η πλατφόρμα τηλεκπαίδευσης moodle. Όλα τα λογισμικά που χρησιμοποιούμε είναι ΕΛ/ΛΑΚ όπως και το Moodle.

Από τις υπηρεσίες που προσφέρει το ΠΣΔ θα χρησιμοποιηθεί επίσης η δυνατότητα δημιουργίας Blog από τους εκπαιδευτικούς αλλά και της προσωπικής τους ιστοσελίδας με το Joomla.

Ακόμη θα χρησιμοποιηθούν στα πλαίσια των σεμιναρίων οι προτάσεις του ΠΣΔ για **Ελευθερο Λογισμικό / Λογισμικό Ανοιχτού Κώδικα** (<http://opensoft.sch.gr/>). Σε αυτό το σημείο να αναφέρουμε ότι όλα τα λογισμικά τα οποία μαθαίνουν οι εκπαιδευτικοί στα σεμινάρια είναι δωρεάν και έτσι δεν χρειάζεται να αγοράσουν άδειες χρήσης όταν τα χρησιμοποιήσουν στο σχολείο.

Πλατφόρμα τηλεκπαίδευσης Moodle

Πλατφόρμες Ασύγχρονης Εκπαίδευσης ή Πλατφόρμες Εικονικής Εκμάθησης (Virtual Learning Environments) ονομάζουμε τα συστήματα λογισμικού που δίνουν τη δυνατότητα στους εκπαιδευτικούς να επικοινωνούν μεταξύ τους αλλά και με τους μαθητές τους από απόσταση, σε μη πραγματικό χρόνο για την παροχή του εκπαιδευτικού υλικού. Οι πλατφόρμες αυτές έχουν σαν στόχο την εκμετάλλευση της τεχνολογίας των υπολογιστών για την παροχή εξελιγμένων εργαλείων εκπαίδευσης σε εκπαιδευόμενους και εκπαιδευτές, και άρα την αναβάθμιση της παρεχόμενης εκπαίδευσης.

Το Moodle είναι ένα σύστημα διαχείρισης μαθημάτων (Course Management System – CMS), ένα σύστημα διαχείρισης μάθησης Learning Management System (LMS) ή ένα σύστημα εικονικής μάθησης (Virtual Learning Environment – VLE), ή πιο απλά ένα πακέτο λογισμικού για τη διεξαγωγή ηλεκτρονικών μαθημάτων μέσω Διαδικτύου, που προσφέρει ολοκληρωμένες υπηρεσίες Ασύγχρονης Τηλεκπαίδευσης. Δημιουργήθηκε το 1999 από τον Αυστραλό Martin Dougiamas ως τμήμα του PhD του. Το όνομα Moodle είναι το ακρώνυμο του Modular Object- Oriented Dynamic Learning Environment (Αρθρωτό αντικειμενοστραφές περιβάλλον μάθησης). Το Moodle παρέχεται δωρεάν ως λογισμικό ανοικτού κώδικα (κάτω από την GNU Public License) και μπορεί να τρέξει σε οποιοδήποτε σύστημα που υποστηρίζει PHP, ενώ έχει τη δυνατότητα να συνδυάζεται με πολλούς τύπους βάσεων δεδομένων (ιδιαίτερα MySQL).

Οι λόγοι που οδήγησαν στην τόσο ευρεία χρήση του είναι το γεγονός ότι η εγκατάστασή του είναι εξαιρετικά απλή και το Moodle είναι συμβατό με όλους τους υπολογιστές, αφού το μόνο που χρειάζεται είναι ένας τυπικός φυλλομετρητής, που όλα τα λειτουργικά συστήματα διαθέτουν. Με αυτό τον τρόπο το πρόγραμμα είναι ανεξάρτητο πλατφόρμας (platform independent), προσβάσιμο από παντού, και κυρίως προστατευμένο από συχνά προβλήματα υπολογιστών, όπως ιοί, σφάλματα υλικού και λογισμικού.

Το Moodle βρίσκει εφαρμογή και στη συμπλήρωση της κλασικής εκπαίδευσης. Μέσα από το γραφικό περιβάλλον του Moodle ο εκπαιδευτικός μπορεί να παρουσιάσει ένα αντικείμενο με την εισαγωγή εκπαιδευτικού υλικού σε διάφορες μορφές, την ανάθεση εργασιών στους εκπαιδευόμενους, την επικοινωνία μαζί τους μέσω εργαλείων ασύγχρονης ή σύγχρονης επικοινωνίας και την αξιολόγηση της επίδοσης των εκπαιδευομένων. Κατ' αυτόν τον τρόπο, οι εκπαιδευόμενοι μαθαίνουν να αυτενεργούν, να αναλύουν, να ερευνούν και κυρίως να συνεργάζονται τόσο με τους εκπαιδευτικούς όσο και μεταξύ τους.

Η πλατφόρμα του Moodle υποστηρίζει τρεις βασικές κατηγορίες χρηστών:

-**Διαχειριστές:** Ελέγχουν το σύνολο των ρυθμίσεων του περιβάλλοντος και καθορίζουν τους χρήστες με δικαίωμα δημιουργίας μαθημάτων.

-**Επιμορφωτές:** Οι καθηγητές ορίζονται ως επιμορφωτές σε συγκεκριμένα μαθήματα από τον διαχειριστή του συστήματος. Έχουν τη δυνατότητα να προσθέτουν υλικό και να επεξεργάζονται τα μαθήματα στα οποία είναι καθορισμένοι ως επιμορφωτές.

-**Επιμορφούμενοι:** Είναι χρήστες οι οποίοι έχουν εγγραφεί στα μαθήματα από επιμορφωτή ο οποίος είναι υπεύθυνος για το μάθημα που θέλουν να παρακολουθήσουν. Μπορούν να συμμετέχουν στα μαθήματα, αποστέλλοντας απορίες, απαντώντας τα σχετικά κουίζ και συμμετέχοντας στις δραστηριότητες.

Όλοι οι παραπάνω ανήκουν στη γενικότερη κατηγορία των χρηστών. Αυτό σημαίνει ότι κάποιος που σε ένα μάθημα έχει το ρόλο του επιμορφωτή, μπορεί σε κάποιο άλλο να είναι επιμορφούμενος. Ο κάθε χρήστης δηλαδή παίζει διαφορετικό ρόλο σε κάθε κατηγορία ή μάθημα. Το υλικό της πλατφόρμας χωρίζεται σε μαθήματα, τα οποία οργανώνονται σε κατηγορίες.

Η πλατφόρμα δίνει τη δυνατότητα εξατομικευμένης μάθησης, επιτρέποντας στους εκπαιδευτές να προσαρμόσουν το πρόγραμμα σπουδών βάσει των αναγκών των εκπαιδευομένων τους.

Σχεδιασμός Εκπαιδευτικού Υλικού

Οι επιμορφούμενοι που παρακολουθούν σεμινάριο από απόσταση εξαρτώνται πολύ περισσότερο από το εκπαιδευτικό υλικό από ότι οι σπουδαστές μιας παραδοσιακής μορφής εκπαίδευσης, επειδή δεν υπάρχουν δια ζώσης συναντήσεις με τον επιμορφωτή. Καλό είναι το εκπαιδευτικό υλικό να το σχεδιάσουμε έτσι ώστε να αναπληρώνει τις δια ζώσης συναντήσεις και να καλύπτει τα κενά σε σχέση με τη δια ζώσης διδασκαλία.

Το εκπαιδευτικό υλικό θα το δημιουργήσουμε με τέτοιο τρόπο ώστε να (Το εκπαιδευτικό υλικό και οι νέες τεχνολογίες,, Α. Κόκκος, τόμος γ, σελ 24):

- καθοδηγεί τον επιμορφούμενο στη μελέτη του
- προωθεί την αλληλεπίδραση του επιμορφούμενου με το υλικό και τις δραστηριότητες
- επεξηγεί δύσκολα σημεία και έννοιες
- αξιολογεί και ενημερώνει τον επιμορφούμενο για την πρόοδο του
- εμπνυχώνει και ενθαρρύνει τον επιμορφούμενο να συνεχίσει
- επιτρέπει στον επιμορφούμενο να επιλέγει ελεύθερα τον τόπο και τον χρόνο, καθώς και το ρυθμό της μελέτης του

Για το σχεδιασμό εκπαιδευτικού υλικού θα πρέπει να λάβουμε υπόψη μας τις γνώσεις που έχουν οι επιμορφούμενοι για τη χρήση Η/Υ (word, internet), το διαθέσιμο χρόνο των επιμορφούμενων, την ευκολία επικοινωνίας με τον επιμορφωτή και τον εθελοντικό χαρακτήρα του σεμιναρίου.

Η επιλογή υλικού θα γίνει κατόπιν έρευνας και συζητήσεων με ειδικούς οι οποίοι ασχολούνται με την εισαγωγή των ΤΠΕ στην διδακτική πράξη. Επίσης θα λάβουμε υπόψη μας την αξιολόγηση του αντίστοιχου περσινού σεμιναρίου με τις απαντήσεις των επιμορφούμενων στο τελικό ερωτηματολόγιο, για να αναπτύξουμε και να βελτιώσουμε το περιεχόμενο.

Στόχοι του σεμιναρίου

Θέσαμε τους παρακάτω στόχους όσον αφορά τις γνώσεις, τις ικανότητες και τις στάσεις των εκπαιδευτικών που θέλαμε να πετύχουμε με την ολοκλήρωση του σεμιναρίου. Βάσει των στόχων αυτών σχεδιάστηκε το υλικό του σεμιναρίου.

Όσον αφορά τις γνώσεις θα θέλαμε να:

- περιγράφουν λογισμικά χρήσιμα για την εφαρμογή στην τάξη
- επιλέγουν αξιόπιστες πηγές πληροφόρησης στο διαδίκτυο
- συγκρίνουν παραδοσιακές μεθόδους διδασκαλίας με σύγχρονες
- γνωρίσουν τη χρήση και τα εργαλεία της πλατφόρμας τηλεκπαίδευσης Moodle
- γνωρίζουν την ύπαρξη προγραμμάτων ΕΛ/ΛΑΚ πολυμέσων και τις δυνατότητες τους για την επεξεργασία εικόνας, βίντεο και ήχου

Όσον αφορά τις δεξιότητες θα θέλαμε να:

- χρησιμοποιούν σύγχρονα εργαλεία Web 2.0 και ΕΛ/ΛΑΚ στη διδακτική πράξη
- να εγκαθιστούν προγράμματα
- να σχεδιάζουν δραστηριότητες με τη χρήση των παραπάνω εργαλείων
- να κατασκευάζουν ιστοσελίδες και ιστολόγια
- να επιλύουν προβλήματα με τη χρήση των ΤΠΕ
- να χρησιμοποιούν forum και chat για επικοινωνία
- να συγγράφουν μαζί με άλλους κείμενα
- να σχεδιάζουν εκπαιδευτικά σενάρια

Όσον αφορά τις στάσεις θα θέλαμε οι επιμορφούμενοι να:

- υποστηρίζουν τη χρήση του ΕΛ/ΛΑΚ
- υποστηρίζουν την εξ αποστάσεως εκπαίδευση
- υιοθετούν τις ΤΠΕ σαν διδακτικά εργαλεία
- χρησιμοποιούν με τους μαθητές τους συνεργατικά εργαλεία για την εκπόνηση ομαδικών εργασιών
- επικοινωνούν μεταξύ τους
- συνεργάζονται για την επίλυση προβλημάτων
- συμμετέχουν στη συλλογική γνώση του διαδικτύου

- υιοθετούν την άποψη ότι είναι μέλη μιας κοινότητας με κοινά ενδιαφέροντα

Συμπέρασμα

Ο κεντρικός σχεδιασμός του υπουργείου για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών είναι ελλιπής και δεν μπορεί να καλύψει τις όλο και αυξανόμενες ανάγκες τους. Το διαδίκτυο προσφέρει τη δυνατότητα συνεργασίας και αλληλεπίδρασης των εκπαιδευτικών μέσω των εικονικών κοινοτήτων πρακτικής. Στο Νότιο Αιγαίο έχουμε 41 κατοικημένα νησιά, οι εκπαιδευτικοί των οποίων βιώνουν έντονα το συναίσθημα της απομόνωσης. Τα σύγχρονα εργαλεία του διαδικτύου μπορούν αν χρησιμοποιηθούν κατάλληλα να καλύψουν γεωγραφικές αποστάσεις και να εξοπλίσουν τους εκπαιδευτικούς με εφόδια απαραίτητα για να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις που απορρέουν από το εκπαιδευτικό του έργο.

Βιβλιογραφία

ΕΑΠ, Εκπαίδευση Ενηλίκων, Τόμος Α, Το πεδίο, Οι αρχές Μάθησης, Οι συντελεστές, Αλέξης Κόκκος, 1999, Πάτρα

ΕΑΠ, Εκπαίδευση Ενηλίκων, Τόμος Δ, Εκπαιδευτικές μέθοδοι, Ομάδα Εκπαιδευομένων, Δ. Βαϊκούση, Ι. Βαλάκας, Α. Κόκκος, Α. Τσιμπουκλή, 1999, Πάτρα

ΕΑΠ, Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση, Τόμος Α, Θεσμοί και λειτουργίες, 1998, Πάτρα, Δ. Βεργίδης, Α. Λιοναράκης, Α. Λυκουργιώτης, Β. Μακράκης, Χ. Ματράλης

ΕΑΠ, Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση, Τόμος β, Σχέσεις διδασκόντων - διδασκόμενων, 1998, Πάτρα, Α. Κόκκος, Α. Λιοναράκης,

ΕΑΠ, Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση, Τόμος Γ, Το εκπαιδευτικό Υλικό και οι Νέες Τεχνολογίες, 1998, Πάτρα, Α. Κόκκος, Α. Λιοναράκης, Χ. Ματράλης, Χ. Παναγιωτακόπουλος

Wenger, E. (1998). *Communities of practice: learning, meaning, and identity*. New York: Cambridge University.

Βλαχογιάννης Β., Ηλιάδης Ε., Τζιμόπουλος Ν. (2003): Σχεδιασμός και υλοποίηση Εκπαιδευτικής Πύλης Ν. Αιγαίου, Πρακτικά 2ου Πανελληνίου Συνεδρίου «Αξιοποίηση των ΤΠΕ στη Διδακτική Πράξη», τόμος Α, 54-63, Σύρος, 2003.

Δαπόντες Ν., Τζιμόπουλος Ν (2001): Εκπαιδευτικές Πύλες: Σκέψεις Και Προτάσεις Για Την Παιδαγωγική Αξιοποίηση Του Διαδικτύου Στην Καθημερινή Διδασκαλία , Πρακτικά 1ου Πανελληνίου Συνεδρίου «Αξιοποίηση των ΤΠΕ στη Διδακτική Πράξη», σελ 590, Σύρος, 2001

Τζιμόπουλος Ν., Κόκκαλης Π., Πουχτού Ε., Τσεπαπαδάκης Α.: Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση και το σύστημα τηλε-εκπαίδευσης του Ν. Κυκλάδων, Πρακτικά 5ου Πανελληνίου Συνεδρίου «Αξιοποίηση των ΤΠΕ στη Διδακτική Πράξη», σελ 487, Σύρος, 2009

Τζιμόπουλος Ν., Πόρποδα Α.: Επιμόρφωση των καθηγητών πληροφορικής ΠΕ19,20 Η υλοποίηση του προγράμματος από απόσταση στο νομό των Κυκλάδων, Πρακτικά 5ου Πανελληνίου Συνεδρίου «Αξιοποίηση των ΤΠΕ στη Διδακτική Πράξη», σελ 1032, Σύρος, 2009

Τζιμόπουλος Ν., Καραλής Θ.: Εισαγωγική Επιμόρφωση Των Εκπαιδευτικών Στις Νέες Τεχνολογίες Πληροφορίας Και Επικοινωνιών: Τα Χαρακτηριστικά Και Οι Απόψεις Των Επιμορφωτών Του Νομού Κυκλάδων, Πρακτικά 3ου Πανελληνίου Συνεδρίου «Αξιοποίηση των ΤΠΕ στη Διδακτική Πράξη», σελ 387, Σύρος, 2005

<http://asyxroniekpaideush.wikispaces.com/> Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 10/11/2012

Τσιμπουκλή Α., Φίλιπς Ν.: Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Ενηλίκων Τόμος Α: Εισαγωγή στην Εκπαίδευση Ενηλίκων, Αθήνα 2010, σελ 13

Τσιμπουκλή Α., Φίλιπς Ν.: Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Ενηλίκων Τόμος Β: Διεργασία Ομάδας, Αθήνα 2010, σελ 9

Βαλάκας Γ.: Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών: Εκπαιδευτικό Υλικό, Τόμος ΙΙΙ, σελ 58, Αθήνα.

Δαπόντες Ν. & Μαρνέλη Λ. : Πρόταση για δημιουργία “δικτυακού διερευνητικού λογισμικού Φυσικής” στα πλαίσια του ΟΔΥΣΣΕΑ, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 1997.

ΟΔΥΣΣΕΑΣ, “ολοκληρωμένο Δίκτυο Σχολικής Εκπαιδευτικής Αναγέννησης σε Αχαΐα, Θράκη και Αιγαίο”, ΥΠΕΠΘ / ΕΠΕΑΕΚ, Υποπρόγραμμα 1 Μέτρα 1.1β & 1.4γ, Ενέργεια Β' 1997

Rowntree, D. (1998), *Exploring Open and Distance Learning*. London: Kogan Page.

Καραλής (2007), Εισαγωγή στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, Τμήμα Επιστημών στην εκπαίδευση και της αγωγής στην προσχολική ηλικία., Πανεπιστήμιο Πατρών.

Καραλής, Θ. (2005), *Σχεδιασμός Προγραμμάτων Εκπαίδευσης Ενηλίκων*. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, σ. 65

Π. Σ. Αναστασιάδη: *Ανοιχτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση, το νέο μοντέλο της εκπαίδευσης στην αναδυόμενη Κοινωνία της Πληροφορίας Κοινωνικές προεκτάσεις, προσδοκίες και προβληματισμοί*. Πανελλήνιο Συνέδριο Εκπαιδευτικού Λογισμικού και Πληροφορικής στην Εκπαίδευση με θέμα: Το σχολείο στην Κοινωνία της Πληροφορίας, Ομοσπονδία Εκπαιδευτικών Φροντιστηρίων Ελλάδας, Αθήνα (Δεκέμβριος 1999)

Jarvis, P. (2004), *Adult Education and Lifelong Learning*. London: Routledge-Falmer.

Knowles, M. S. (1998). *The Adult Learner*. Houston: Gulf Publishing.

Καραλής, Θ. (2004), *Σχεδιασμός προγραμμάτων εκπαίδευσης ενηλίκων*. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Κόκκος, Α. (2004), Οι εκπαιδευτές ενηλίκων και η εκπαίδευσή τους, *Εκπαίδευση Ενηλίκων*, 1, 12-23.

Κόμης, Β. (2004), Εισαγωγή στις εκπαιδευτικές εφαρμογές των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών. Αθήνα: Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών.

Κοντογιαννοπούλου – Πολυδωρίδη, Γ. (1995), *Εκπαιδευτική Πολιτική και Πρακτική: Κοινωνιολογική Ανάλυση*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Μαυρογιώργος, Γ. (2003), Αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου. Στο Α. Κόκκος (επιμ.), *Διδακτικό υλικό του Εθνικού Προγράμματος Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών*, Αθήνα: Υπουργείο Εργασίας.

Ράπτης, Α. & Ράπτη, Α. (2000), Εκπαιδευτική Πολιτική και Εισαγωγή των Νέων Τεχνολογιών στην Εκπαίδευση. Στο Β. Κόμης (επιμ.), *Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στην Εκπαίδευση*, 15-28. Αθήνα: Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών

Γώγουλος Γ., Λιακοπούλου Ε., Νταλούκας Β., Τζιμόπουλος Ν., Χαρπαντίδου Ζ. Επιμόρφωση εκπαιδευτικών στις ΤΠΕ με χρήση μεικτού συστήματος εκπαίδευσης: από απόσταση και δια ζώσης, Πρακτικά 6ου Πανελλήνιου Συνεδρίου «Αξιοποίηση των ΤΠΕ στη Διδακτική Πράξη», Σύρος, 2011

Τζιμόπουλος Ν., Πόρποδα Α., Εγγάρχου Δ., Φουντάνα Μ., Λάππας Ι., Κάτσηνος Ι., Ζαγούρας Γ., Το πρόγραμμα REVIT: Νέα πνοή στα μικρά σχολεία απομακρυσμένων περιοχών μέσα από την εξ αποστάσεως εκπαίδευση Εφαρμογή του προγράμματος στην Ίο και το Κουφονήσι, Πρακτικά 6ου Πανελλήνιου Συνεδρίου «Αξιοποίηση των ΤΠΕ στη Διδακτική Πράξη», Σύρος, 2011

Μπουντούρης Γ., Μαραγκός Ν., Ιωσηφίδου Μ., Τζιμόπουλος Ν., Εμπειρίες από την εφαρμογή της πλατφόρμας τηλεεκπαίδευσης Moodle, Πρακτικά 3ου Πανελλήνιου Συνεδρίου «Αξιοποίηση των ΤΠΕ στη Διδακτική Πράξη», σελ. 307-315, Σύρος, 2005

Tzimosopoulos N., Karanasiou E., Gamvrouli O., Porpoda Ariadni, Lappas I., Participating in the REVIT project as a pilot application area: Experiences and Benefits for Ios and Koufonisi islands, Ios , September 2010

Τζιμόπουλος Ν., Αργυρός Μ., Γιαλαμά Α., Πόρποδα Α., Πρακτικά 4ου Πανελλήνιου Συνεδρίου «Αξιοποίηση των ΤΠΕ στη Διδακτική Πράξη», Σύρος, 2007